ՇԱԲԱՏԸՆԿԵՐ

ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻՑ

ՀԱՏՈՐ 7։ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1։ 1854։ ԹԻՒ 83։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ՆԻՒԹՈՑ

Ծովապետ Պոտէն • Եր• • 161։ Հրաբուխները և անոնց պատճառները • Եր • 164։ Փրկչին՝ դուռը զարնելը • Եր • 165։ Խրատ ծնողաց և ուսուցիչներու • Եր • 166։ Մխացեալ Նահանգաց մէկ հնութիւնը • Եր • 166։ Մայրական խնամք • Եր • 166։ "Ես Աթէն եմ՝ ու դուք ձիւղերն էք" • Եր • 167։ Ընդհ. արգելք մը • Եր • 167։ Բրիտանական և արտաքին Նստուածաշունչի ընկերութիւն • Եր • 168։ Վիճերային աղօթք • Եր • 169։ —Ինչ կերպով որ մենք ուրիշին շնորհք մը ընդունիլ պիտի ուզենք, Եր • 169։ Մ՚Վ է պատասխանատուն • Եր • 170։ Մխացեալ Նահանգաց և Մեծին Բրիտանիոյ շոգենաւները • Եր • 170։ Արբուքեան փափաք • Եր • 171։ Քրիստոսի համար ամէն բան ձգէ՛ • Եր • 171։ Տղայոց համար • կենդանեաց անգթութիւն • Եր • 173։ Ընթերքեան առակ մը • Եր • 174։ Ընդարին մահը • Եր • 174։ Վառնայի մօտը եղած պալթային Ընդհանրական բանակին անցուցած վերջին կիրակին • Եր • 175։ Ջանկ Պրոց • Եր • 176։

ԾՈՎԱՊԵՏ ՊՈՏԷՆ

Հետևեալ պատմութիւնը՝ որ մեզ տալիս մեռնող հռչակաւոր Դաղղիացի ծովապետի մը կենացը համառօտ տեղեկութիւնը կը պարունակէ, Մխացեալ Նահանգաց երևելի օրագիրներէն մէկուն Դաղղիայի թղթակիցէն ղրուած նամակին թարգմանութիւնն է, որ օգտակար դաս մը սեպելով՝ մեր յարգոյ ընթերցողացը կը հաղորդենք։

Դաղղիական Հրոթէսթանդութիւնը մեծ կորուստ մը ըրաւ հռչակաւոր Պոտէն Ծովապետին մահուամբը՝ որ ազգեցութեան տէր, և անձնանուէր անձ մըն էր ի բարեորոգեալ Եկեղեցիներուն։ Ընոր վարուցը վրայ մանրամասն տեղեկութիւններ տալէն առաջ՝ հետևեալ հետաքրքրական և սրտաշարժ իրողութիւնը պիտի իմացընենք։ Մեր երկրին Հրոթէսթանդները՝ քանի քանի հատ առաջին կարգի նաւային պաշտօնատարներ հասուցին աս տերութեանը, որոնց մէջն են նաև Հոլլենդ և Տ՚անգլիա։ Հոլլենդի Մեծ Ծովակալը պատիւը ստացաւ, և Դաղղիայի նաւատորմիղին մէջ շատ աղէկ կարգադրութիւններ ըրաւ։ Նա աւելի շատ բաներ ալ ընէր պիտի, թէ որ իր գործքին մէջ արգելք չմտնար ան ատենի կրօնական ցաւալի պատերազմները։ Տուգէսն ալ Ընթրունական գումարտակին հրամանատարն էր Լուի ԺԴ-ին ժամանակը, ու երևելի յաղթութիւններով պայծառացաւ։ Ա՛ս կոյր նախանձաւոր Սիապետը՝ քանի մը հեղ խոստացաւ որ աս քաջ նաւորդը զինուրական բարձր պատուոյ պիտի հասցընէ, թէ որ Հռովմէական ըլլալու հաւանութիւն տայ։ Օր մը Լուի ԺԴ-ր ըսաւ անոր. "Դուն գիտես որ քու ծառայութիւններուդ պահանջած վարձատրութիւնները ընելէն զիս արգիլողը ինչ է • դուն Հրոթէսթանդ ես"։ Բայց Տուգէսը իր հաւատքին վրայ հաստատ մնաց՝ աս իշխանին դրդումը բանի տեղ չդնելով, և իր կրօնքը չփոխեց նաև մինչև անգամ Կանթի հրովարտակը ետ առնուելէն վերջն ալ։

Պ• Շ՚ուրլ Պոտէն՝ որուն վրայ հիմա պիտի խօսինք, Հրոթէսթանդ մըն էր. և թէպէտ անշան, բայց համեստ և յարգի ընտանիքէ մը ծնած էր՝ 1784 Յուլիս ամսուն մէջ։ Իր կենացը նախկին տարիներուն մէջ՝ նշանաւոր բան մը չգիտցուիր իրեն վրայով։ Շատ հասատատուն ախորժ մը ունէր ծովու, և տասնուհինգ տարեկան հասակին նաւատորմիղը մտաւ։

իր ուսման ընթացքը տակաւին ան ատենը լմնցած չէր : Հայց եղբերը շատ հոգ տա- րաւ իր միտքը մշակելու՝ իր պատերազմական արշաւանքներուն մէջ բոլոր հանգստութեան ժամերը ուսման մէջ անցընելով :

Պ . Պոտէնի յառաջադիմութիւնը շուտ ե- ղաւ : Ինքը 1804ին ստորին պաշտօնեայի աստիճան ունէր . 1809ին տեղակալ եղաւ , և 1812ին ֆրքաթեն նաւու մը նաւապետ եղաւ . և ասկէ քիչ մը եղբը՝ եռայարկ նաւու մը նա- ւապետ եղաւ : Ըս հետզհետէ առած աստի- ճանները՝ վտանգի ժամանակ ցոյց տուած քա- ջութիւնովը , և նաւային ծառայութեան մէջը բոլոր պարտաւորութիւններուն կոդմանէ ունե- ցած անխոնջ աշխատութեամբն ու աղէկ վար- մունքովը վաստկեցաւ : Իր առջին պայծառ ապարեզ բացուելու վրայ էր՝ երբոր Պուր- պոններուն երէց ճիւղը Վաղղիայի աթոռը կը դառնայ 1814ին . և Պ . Պոտէն չընդունեց անոնց դրօշակին ներքեւը ծառայել , և ուստի ինք իր կամքովը իր հրամանատարութիւնը ձգեց :

Ըն առեն ինք իր գիւղաքաղաքին վիճակի մը մէջ ըլլալը հասկըցաւ : Ընտրութեան տէր էր , և Տէրութենէն թոշակ մըն ալ կա- պուած էր իրեն , և պատերազմի մը մէջ գըն- դակ մըն ալ ազ բազուկը տարած ըլլալով՝ ի՞նչ կրնար ընել : Ուստի որոշեց որ Ֆո- ք քաղքին մէջ ուսումնական պոռն մը բանայ : Իր արժանապատուութիւնն ու քաղցրաբարոյու- թիւնը , և մանաւորական տաղանդը՝ բռնած գոր- ծին շուտով յաջողութիւն տուին : Ընտեսա- կան գործառնութիւնները գլխաւորապէս Ըմ- բրիկէի Վաղղիացի գաղթականներուն հետ էին : Իր վիճակին գոհ ըլլալով , աւելին չէր փա- փաքեր . բայց քաղաքական դէպքերը շուտ մը իր աշխատութեանցն ու ապագայ ձեռնարկու- թեանցը նոր ընթացք մը պատճառեցին :

Պ . Պոտէնին հաստատած տունը աղքատա- ցաւ՝ 1830ին յեղափոխութեամբը պատճառած առեւտրական շփոթութիւններէն շատերուն նման կանխամտածով : Ինկ կոդմանէ նայելով որ իր յարգը ցնցուեցաւ , և միւս կոդմանէ Լուի Ֆիլիպին թագաւոր ըլլալով՝ առանց իր քա- ղաքական կարծիքները ղրկելու կրնար նորէն կառավարութեան ծառայութեանը մէջ մտնել . ուստի Պ . Պոտէն նաւախումբի մը հրամանատար ըլլալու պաշտօնը ընդունեց , և 1838ին իրեն յանձնուեցաւ Վաղղիայի պատգամաւոր մը Ան Տօմինիկօ տանել՝ որ Ֆայիթիի կառավարու- թեանը հետ դաշնադրութիւն մը պիտի ընէր , և թէ որ դէմ կենալու ըլլային՝ հրաման ըն- դունած էր որ թշնամական գործերու ձեռք զարնէ : Ըս պատգամաւորութիւնը հաստա- տամտութեամբ և խոհեմութեամբ գլուխ հա- նելով , ուրիշ մըն ալ ընդունեց՝ որ առջինէն աւելի կնճռալից էր : Ինքսիքացիները պատ- ժէր պիտի՝ Վաղղիացւոց դէմ ցուցուցած անհաւատարմութիւններնուն համար :

Ֆոս աւարտեցաւ Նովապետին առնէն ե- րեւելի զինուորական գործը : Ինքսիքացւոց կառավարութիւնը աղքաց իրաւունքը կոտրած էր՝ ան կողմերը բնակող Վաղղիացւոց անձին և ստացուածոցը նկատմամբ :

Լուի Ֆիլիպի թագաւորին խորհրդարանը՝ պարապ տեղը հատուցում , և եղած վնասին տուգանքը պահանջելէն ետև՝ Նովապետ Պոտէնը Ինքսիքայի ծոցը խրկեց տասը հատ պատերազմական զանազան տեսակ մեծ և փոքր նաւերէ բաղկացեալ գումարտակի մը գլուխ դը- նելով զինքը , և հետը վճռական վերջնագիր մը տուաւ . ու հրաման տուեցաւ իրեն՝ որ եթէ առաջարկութիւնները չընդունուի , թշնամին վրայ յարձակի և զարնէ : Ուստի 1838ին Նո- յեմբերի 27ին՝ Սան Ճուան պե Ուլուա որ Վէրա Կրուսին բերդն է , գնդակոծելով մոխիր դար- ձուց քանի մը ժամու մէջ , և թշնամին պար- տաւորեցաւ առաջարկուած պայմանները ըն- դունելով հաշտութիւն ընել : Իրաւ է որ Ինքսիքացիք զօրք խրկելով Վաղղիացիները վռնտել ուզեցին , բայց Նովապետ Պոտէնը ցամաքը զօրք թափելու հնարը գտնելով՝ թըշ- նամին յաղթեց կրկին , և 1839ին Ինարտ ամ- սան մէջ Ինքսիքայի հետ խաղաղութիւն ե- ղաւ Ընդգնայի միջնորդութեամբը :

Ըս յիշատակաց արժանի յաջողութիւնը՝ Պ . Պոտէնի անունը հասարակաց ծանօթ ը- բաւ Վաղղիայի մէջ : Ճոչակաւոր ծովապետը Թուլոնի նաւահանգիստին մէջ ծովեզերեայ հրա- նամատար եղաւ . և իրեն յանձնուեցաւ Ա- կիլեայի և Ինէրկրական ծովուն եզերքը պը- տըտող զանազան գումարտակներուն հրամա- նատարութիւնը : Կափոլէոն Դ.ի հիմակուան կայսրը՝ շատ վստահութիւն ունէր անոր վրայ , և շատ բան անոր ձեռքը յանձնեց : Ինե- նելէն քիչ մը առաջ՝ բարձր Նովապետի աս-

տիճանը տուաւ անոր : Պ. Պոտէն Ծ՚երա-
կոյտի ժողովին ալ անդամ էր, և ծովային գոր-
ծոց Պաշտօնեան՝ առանց անոր խորհուրդ հար-
ցընելու մեծ գործի մը ձեռք չէր զարներ :

Ըս երևելի անձին կենաց վերջուորական մասը
ահա ասանկ եղաւ : Կը մնայ հիմա որ իրեն
կրօնական բարուցը վրայ խօսինք :

Պ. Պոտէն՝ իր սկզբունքը և հաւատքը խո-
հական ընտրութիւնով ընդունած էր : Ըն
տեսակ բաներուն անծանօթ էր ինքը՝ որոնք
որ բոլորովին աստուածաբանական խնդիրնե-
րու տակ կին, և որոնց լուծմունքն ալ աստ-
ուածաբաններուն կը ձգէր, ինք իր սիրտը ան-
կեղծութեամբ Աւետարանին մէջ ցուցուած
Աստուծոյն տուաւ : Պատերազմի դաշտին մէջ
քաջ Հանդիսացողը, իր կրօնքին դաւանութեանը
մէջն ալ հաւասարապէս քաջ էր : Իր բարե-
պաշտական զգացումները բնաւ կեղծեալ չէին :
Վասնի որ ինք Հաւր քաղաքը կը բնակէր՝ Ն՚կե-
ղեցւոյ Հոգաբարձուաց ժողովին անդամն էր,
և այնպէս նոյն քաղաքին եկեղեցւոյ ժողովնե-
րուն մէջ շատ անգամ Սուրբ Վիրքը կը կար-
դար : Ա՚արդեօք սրտին շատ դպչող տեսարան
մըն էր՝ երբ որ տեսնէր աս քաջասիրտ պատե-
րազմականին իր հեզ և խոնարհ ուսնկդրացը
Սուրբ Վիրքը սորվեցընելը : Իր հաւատքին ա-
սանկ յայտնի կերպով դաւանութիւնը ան պատ-
ճառաւ ալ աւելի նշանաւոր է՝ որ մեր երկրին
մէջ շատ քիչ կը գանուի :

Ըս նոյն ընթացքը մինչև վերջը պահեց : Իր
վերջին հիւանդութեան առենը՝ փարիզ գըտ-
նուող եկեղեցականի մը խրկած մէկ նամակին
մէջ այսպէս կը զրուցէ : "Ծ՚անր հիւանդու-
թենէ բռնուած ըլլալով՝ եկեղեցին աղօթքին
կը փափաքիմ. չէ թէ իմ օրերս երկրի վրայ
երկննալուն համար, բայց միայն թէ Աստուած
ինծի շնորհք տայ՝ որ պէտք եղած համբերու-
թիւնը ստանամ և իր կամացը յանձնուիմ, մեր
երկնաւոր Տիրոջը և Փրկչին Յիսուս Ա՚րիստոսի
չարչարանքներն ու մահը միտք բերելով" :
Ա՚եռնելու կէտին՝ իր քովը եղող մէկ Հովիւի
մը ձեռքը բռնեց, ու իր պատկառելի գլուխն
վրայ դնելով՝ անոր ըսաւ. "Ծ՚որհնէ զիս՝ ան-
գամ մըն ալ՝ մեր ղատուելէն առաջ, իմ սի-
րելի Հովիւս" : Իր վերջին ժամերը՝ շատ խա-
ղաղ և զուարթ կերպով անցան, անանկ որ իր
բոլորտիքը եղող ամէն ականատեսներուն ալ
ճշմարտապէս մեծ շինութիւն տուին :

Պ. Պոտէն փարիզի Ն՚կեղեցւոյ Հոգաբար-
ձուաց ժողովին անդամ էր, և ալ երանորոգեալ
Ն՚կեղեցիներուն կեդրոնական Խորհրդարանին
նախագահը : Ինքը ամէն ժամանակ իր սաս-
տիկ սերը կը ցուցընէր մեր եկեղեցական գործ-
քերուն յաջողութեանն ու կարգաւորութեանը
վրայ : Ծր մը Ն՚րիցական խորհրդոյ ժողովի
մը մէջ ներկայ գտնուելով, ու տեսնելով որ
մեր ժողովրդոց առաջնորդներուն մէջ վէճ մը
ծագելու վրայ է, աս ծերունի նաւորդը՝ որ
քանի քանի պատերազմներու մէջ Հանուան
դէմն եղեր էր, խորին կարեկցութեան զգա-
ցումով՝ ու սիրտը թռունդ եղեղէն պատճառեալ
մարած ձայնով մը, աղաչեց որ Ն՚կեղեցւոյ
մէջ միաբանութիւնը պահուի : "Ի՚ր պատկառելի
սպիտակահեր գլուխը տեսնուելուն", կ՚ըսէ աս
եղելութեան ականատես եղողին մէկը, "և իր
արիական դէմքին վրայ վազած արտասուքը
Հանդիսականաց աչքին երևնալուն պէս՝ բոլոր
ժողովը աս տեսարանէն ազդուեցաւ, և ամէն
մէկը կը զարմանար ու կ՚ըմայլէր ասանկ սի-
րուն և քրիստոնէավայել սիրտ մը տեսնելով-
նին" :

Կրօնական ազատութիւնը՝ միշտ ինքը պաշտ-
պանեց : Ա՚ինչև իր կենացը վերջը կառավա-
րութիւնը կը թախանձէր որ՝ թէ բաժանեալ, և
թէ ազգային եկեղեցւոյ անդամներուն միօրինակ
իրենց կրօնքը կատարեալ և ազատ կերպով
վայելելու իրաւունքը տայ : Ա՚ատերս իր դը-
րած նամակները տեսայ՝ որ շատ դժուարու-
թեամբ գրած էր ինք իր ձախ ձեռքովը. (ար-
դէն վերը ըսուեցաւ թէ ալ ձեռքը պատե-
րազմի մէջ կորնցուց.) ասոնց մէջ՝ մեր Ա՚ա-
տուններուն բանի գոցուելուն վրայ ինք իր
սաստիկ ցաւը, ու նաև իր կրօնակիցներուն ի-
րաւունքները պաշտպանելու հաստատ որոշու-
մը կը յայտնէր : Ծ՚ովապետը՝ Ն՚րօթէսթանդ-
ներուն նեղութիւնները Նափոլէոնին աթոռին
առջևը տանելու շատ աղեկ վիճակ մը ունէր :
Ինքը նշանաւոր ծառայութիւններ ըրաւ Ն՚րօ-
թէսթանդութեան. և թէ որ կենդանի մնար,
տակաւին շատ բաներ կրնար ընել. բայց Տէրը
աս երկրէն անդին տանելու յարմար տեսաւ.
ուստի պէտք է հնազանդինք անոր կամացը՝
"որուն ճամբաները մեր ճամբաները չեն" :

Ծ՚ովապետ Պոտէնին յուղարկաւորութեան
հանդէսը՝ շատ աչքի զարնող դիմագրութիւն
մը կը ներկայացընէր : Ա՚եծ շքեղութիւն մը՝

չափազանց պարզութեան հետ միացած էր : Վաղաքական պաշտօններու մէջ եղող անձանց խումբ մը , կայսրին բանակի օգնականները , Տէրութեան պաշտօնեաները , զօրապետները , նաւային գործոց գլխաւորները , և իրենց աստիճանին՝ կամ տաղանդին կողմանէ ուրիշ երևելի անձինք , փառաւոր հանդէսով երևցան իրենց պաշտօններուն նշանները և ասորդկային փառաւորութեան գերազանց տեսարանը ներկայացընելով՝ որոնց հետ նաև հազարաւոր ղինուորներ ալ ասպարէզին ընկերացած էին : Ընդհակառակն , Հովիւներն ու Ննջեցեալին ընտանեաց անդամները՝ ասոնց հանդէսին միացած էին պարզ և պարկեշտ կերպով , առանց շքեղութեան կամ զարդարանքի : Խրօթէսթանդութիւնը ցոյց տուաւ աշխարհին , որ աչք խտտղեցնող բաներ չփընտռէր՝ անձնացոյց սնափառութեան տեսարաններով :

Պատուելի Ա Էրիլ Կլոնքինէն ու Պ . Ընհոնոս Վօրքնը կարճ դամբանական մը խօսեցան Ծովապետին գերեզմանին վրայ : Պ . Կրանքիները ուրիշ խօսքերուն մէջ սա հետևեալ խօսքերն ալ ըսաւ . "Ես երևելի Ծովապետը իր գերեզմանէն մեզի սա դասը կը սորվեցընէ թէ՝ աստուածային Նախախնամութիւնը ինչ ասպարէզի մէջ շարունակելու որ կանչէ մեզ , աս աշխարհիս մէջ մեր ամէն մէկուն ընելու իրաւունքն ունի մեզ կոչելու : Իր օրինակովը մեզի կը սորվեցընէ որ՝ թէ աշխարհական և թէ եկեղեցական , դատաւոր՝ կամ վաճառական , քաղաքագէտ պաշտօնեայ՝ կամ սոսկ քաղաքացի , զինուոր՝ կամ Ծովապետ , ամէն մէկը հոգի մը ունի փրկելու , փրկիչ մը՝ հաւատքով ընդունելու , Աստուած մը՝ սիրելու և անոր ծառայելու , յաւիտենական կեանք մը՝ Յիսուս Քրիստոսի մէջ , և Ընով ձեռք ձգելու : Տէրը մեզի շնորհք տայ՝ որ աս ձայնը լսենք և հնազանդինք" :

Ես հանդէսը ոգեշահ տպաւորութիւն մը բրաւ բազմաթիւ հանդիսականներուն վրայ , և ասիկա ալ Խրօթէսթանդից կրօնքին ինչ ըլլալը աղեկ հասկըցընելու պիտի օգնէ . անանկ որ՝ Ծովապետ Պոտէնը տակաւին իր մահուանէն ետքն ալ օգտակար պիտի ըլլայ ճշմարտութեան սրբազան գործին :

ՀՐԱԲՈՒԽՆԵՐԸ

ԵՒ

ԱՆՈՆՑ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

Երևելի գիտնականներուն մէջ , հրաբուխներուն պատճառին նկատմամբ ընդհանրապէս ընդունուած հայեցողութիւնը աս է թէ՝ անոնք երկրագունտիս ներքին կողմերը գտնուած մեծամեծ կրակներուն ծխնելոյզներն են : Ընոնք կը հաւատան թէ՝ մենք կաս կարմիր տաքցած ահագին կաթսայի մը վրան ենք . և թէ՝ աշխարհիս զանազան կողմերը եղած հրաբուխները , աս մշտնջենաւոր կրակներուն սոսկ շնչառութեան ծակերն են : Հետևեալ քաղուածը՝ Մխոցեալ Կահանգայ հնչակաւոր մէկ ուսումնասիրանին քնագիտութեան երևելի դասատուին , աս նիւթին վրայ մօտերս խօսած մէկ ճառին մէջ ըրած դիտողութիւններն են :

Աշխարհիս ներքին ջերմութիւնը՝ ուղղակի փորձերով ապացուցուած է : Այն անձը՝ որ աս նիւթին վրայ նախ և առաջ երկրաբաններուն և փիլիսոփաներուն մէջ տպրութիւնը զարձուց , տակաւին կենդանի է ինքը փարիզի մէջ : Ինքը ան գիտնական անձերէն մէկն է՝ որ Ա ճծն Նափոլէոնի հետ Եգիպտոս գացին , երբ որ անիկա նոյն տեղին վրայ ան մեծ արշաւանքը ըրաւ . որովհետև Նափոլէոն չէ թէ միայն պատերազմական զէնքեր հետը տարաւ , այլ նաև շատ աւելի կարևոր խումբեր ալ տարաւ . այսինքն՝ ուսումնագէտ և գրագէտ մարդիկ ալ , որ ան ամենակարևոր և պատուական երկրին բոլոր հնութիւնները փնտռեն ու քննեն : Ես արշաւանքին արդիւնքն եղաւ մէկ մեծ գրաւորական գործ մը՝ իր մէջը ամփոփելով նաև արդէն գիտցուած իրողութիւնները հանքերու և աղբերակներու նկատմամբ՝ որ աշխարհին ապացոյց տուաւ թէ երկրիս ներքին կողմերը ջեռուցեալ վիճակի մը մէջ է : Ես հրատարակուած ընդհանուր սկզբունքին հետևեցան կրկին և կրկին անգամ՝ Երդիսեան ջրհոր ըսուած խորունկ ծակերը բանալով : Փարիզի մէջ անոնցմէ ա-

մենէն խոլունկը՝ եօթը տարի քշեց, ա-ռանց ջուր գտնուելու. որ ատեն հուշ-կաւոր Ըրակօն յառաջ եկաւ, և կառա-վարութեանը ապահովութիւն տուաւ, որ եթէ փորելին շարունակեն և ճերմակ կաւին խառը (խոլ) ծակեն անցնին, ամէն կողմանէ հաւանական կ'երևայ որ ջուր պիտի գտնեն: Ուստի իրենց գործը շա-րունակեցին՝ մինչև որ կաւին տակը հա-սան, և ան ատենը առատ ջուր ելաւ՝ տասն-երկու ոտնաչափ բարձրութեամբ դուրս ցայտելով: Ան ջուրը տակաւին կը վազէ, և տարակոյս չըլլար որ մինչև աշխարհիս վերջը տևէ: Ան ջուրը շատ տաք էր: Շատ ուրիշ Ըղիսեան ջրհորներ ալ շի-նուեցան բոլոր Նէրոպայի վրայ, զանա-զան բանի նպատակաւ. և ասոնց փորձերէն հետևած միօրինակ արդիւնքը ան եղաւ թէ՝ քանի որ խորունկը իջնենք երկրիս տակը, այնչափ տաքութիւնը աւելցած կը գտնենք: Ասոնց վրայ յաւելցուր շատ խո-րունկ հանքերու մէջ բանողներուն վիճա-յութիւնը, և կ'ստուգուի ան իրողութիւնը թէ՝ Ջերմութեան չափը աստիճանի մը չափ կ'աւելնայ, ամէն յիսուն ոտնաչափ խո-րունկը իջնալով. անանկ որ՝ եթէ երկու մղոն վար երթալու ըլլանք, եռացած ջուր պիտի գտնենք. և տասը մղոն վարը՝ բանուոր կերպով կրնանք ըսել թէ՝ ժայ-ռերը բունկած պիտի ըլլան: Ուստի մեր տակը կրակ չէ՞: Ես չեմ պնդեր ոմանց պէս, թէ ասանկ է՝ թէև շատ զօրաւոր ապացոյցներ կան աս հայեցողութիւնը ար-դարացընելու: Խալանտայի Ջերմուկները (Փաղըճա) նայէ, որոնք տարուէ տարի և դարէ դար տաք ջուր կը ցայտեն երկրին տակէն:

Աղբերակներուն վրայ եղած բոլոր դիտո-ղութիւններէն ելած հետևանքը ասիկա է թէ՝ անոնք բարձր աստիճանի տաքութեամբ Ջերմուկներ են: Ասոր ըսուած կղզիները՝ որ Ատլանտեան Ովկիանոսին մէջ տեղուան-քը կ'ելնան, աս իրողութեանը խիստ կա-րևոր օրինակ մըն են: Ազևրնի լերանց մէջէն եղող Լուքայի Ջերմուկները մեծամեծ ցայտող աղբերակներ են՝ բարձր աստի-ճանի տաքութեամբ. և այնչափ առատ են որ՝ բոլոր տարին տաք ջրով լուացուելու բաղնիքի տեղ կրնայ դործածուիլ: Ասոր մէկ ուրիշ օրինակն ալ կայ Ընդհայի մէջ՝ որ Պահ-կ ըսուած տեղին աղբերակներն են: Ասոնք աւելի նշանաւոր են ան մասին որ՝ Բրիտանական կղզիներուն մէջ հրաբուխ չկայ: Եւ գիտենք ալ որ՝ Հիւսիսային ժամանակին՝ վեր, ասոնց ջուրը շարունակ և առատօրէն բղխելէն բնաւ դադրած չէ:

Մխայեալ Նահանգաց մէջ Ըպտուա-ժիչ լեռ ըսուած լեռներուն տաք աղբե-րակները նաև նոյն բանին շատ կարևոր ապացոյց կ'ըլլան. Մխայեալ Նահանգաց Վիրձինիայի մեծ Ղուլ Լիճ ըսուած տեղինը շատ տաք է: Ըրդ Ըղիսեան ջրհորներն ու Ջերմուկները քննելով՝ երկրիս ներքին մասին բարձր աստիճանի Ջերմութեանը ամենէն աղէկ ապացոյցը կը գտնենք. և ասիկա անկրելի կ'ըլլայ՝ աշխարհիս մէջի մեծամեծ հրաբուխներովը: Եւ աս բա-նին մէջ յայտնի ապացոյց մը ունինք որ՝ կարծր ապառաժը հալեցընող տաքութիւ-նը՝ արտաքին պատճառէ մը յառաջ եկած չէ. որովհետև տասնապատ յուրտ լեռնե-րուն մէջ՝ 12,000 ոտնաչափ բարձրութեամբ վեր պօռթկացող հրաբուխներ կան:

Սպանիայի ու Հարաւային Ամերիկայի մէջ ալ կը գտնենք մեծամեծ հրաբուխ-ներ: Վերջապէս՝ ձիմարիտը խօսելով, աշխարհս ստեղծմանը ժամանակը բուն-կած էր, և մինչև հիմա կ'այրի. մենք ալ հնոցի մը վրայ կեցած ենք:

ՓՐԿՉԻՆ՝ ԴՈՒՌԸ ԶԱՐՆԵԼԸ. Ըրդհօք աշխարհային փորձութիւններ՝ ձախորդութիւններ քաշելնիը երբեք: Հաստ տիրած մեկ պատակը, դիրքովալից ազգական մը, ու սիրելի բարեկամ մը կորմնցուցիը բնաւ երբեք: Այրեցեր կասկած մը կամ արդեօք սրտիդ մէջ, (որուն ինչ ըլլալը չես կրնար որ և իցէ բանի մը տալ,) թէ քու ներսի դիդ բոլորովին չիտակ է. ու թէ որ մեռնելու ըլլայիր՝ չպիտի դիմանայիր թէ արդեօք մահէն ետև ինչ պիտի հանդիպի քեզի: Այսիկա խորհրդածութիւն մըն է, որ կը ցուցընէ թէ քու կենացդ մէջ շատ բաներ կային բորբոքին Աստուծոյ կամքին հակառակ՝ որոնց համար մեկ վայրկենական խղճմտանքի տագնապ մը կը կրես: Ասոնց ամենը՝ փրկչին քու սրտիդ զարնելն է, բարձր՝ որոշ աս աշխարհէն չեղող մեկ զարնել մըն է, ու քու ներսդ ընդունուիլ ուզել մըն է:

ԽՐԱՏ ԾՆՈՂԱՑ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ

Պատանիները ու տղէտները կրթելու առեղ աս կանոնները բռնէ :

1 · Ամէն մէկ հեղուն մէյմէկ քիչ սորվեցնէր , և յաճախ կրկնէ :

2 · Երբոր բանի մը սահմանը կուտաս , նայէ որ յստակ ըլլայ · եթէ ոչ՝ շփոթութիւն կը պատճառես :

3 · Մի՛ կարծեր թէ աշխատանքդ կը կորսնցընես , տղոյը ոչն բանը մէկէն չը կրնալ հասկըցընելուդ համար :

4 · Տղու մը մ՚ըսեր թէ ինք գուլ է : Թէ որ ասանկ ըսես՝ ժամանակէ մը ետև ինք ալ անանկ պիտի հաւատայ : Սերը փրկչին սա խօսքերուն մէջ մեծ ոյժ կայ · «Ինծմէ սորվեցէք որ հեզ եմ ու սրտով խոնարհ»: Ես խօսքով որպէս թէ ինքը կ՚ըսէ · «Ես ձեզի անխելք չեմ ըսեր · կրկին և կրկին մի և նոյն դասը ձեզի կը սորվեցընեմ · ձեզի հետ համբերութեամբ կը վարուիմ» : Ես օրինակին հետևեցէք :

5 · Ձեր դասերը հետաքրքրական ընելու կերպով պատրաստեցէք : Նայեցէք որ անոնց ուշադրութիւնը զուարճութեամբ գրաւէք : «Խորհելով ու քննելով շատ առակները շարադրեցէք» , կամ մտքի զարնող և թափանցող բացատրութիւնները ընելով՝ սորվեցընելիք ճշմարտութիւնները նիզ անոնց յարմարցուցէք :

6 · Պատեհութիւնները և յարմար առիթները ձեռքէ չհանելով՝ օգտակար ընել ջանացէք : Շատ հեղ բանները այն ժամանակը միայն աղեկ կ՚ըլլան , երբոր դիպուկ առենին ըլլան :

7 · Տխուր դէմք մը և վարմունք մը ցուցընելէն զգուշացէք :

8 · Սակայն և այնպէս՝ թեթևութենէ ալ փախչելու է : Թեթև վարմունք մը՝ ընչին մարդոց և ընչին նիւթերու կը վերաբերին :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ ՄԷԿ ՀՆՈՒԹԻՒՆԸ · Ջիգակօ անուն քաղաքը՝ որուն մէջ հիմա 60,000 բնակիչ կայ , անոր մէջ ծնած ամենէն ծեր բնակիչը՝ 22 տարեկան երիտասարդուհի մըն է :

ՄԱՅՐԱԿԱՆ ԽՆԱՄՔ

Երբ որ խորհրդածութիւն կ՚ընենք մայրերուն ունեցած սիրտ մաշուքներուն վրայ , կը զարմանանք որ ինչպէս անոնք առանց կրծքի կրնան ինքզինքնին բռնել : Ինչքան անքուն կեցած ժամերնին , վրանեալ մեացած ժամանակներնին , այնքան օրեր քաշած նեղութիւններնին՝ երբոր իրենց զաւակին հիւանդանայ կամ իրենց քովը չգտնուի կամ վտանգի մէջ ըլլայ : Տարակոյս չկայ որ ասանկ պարագայի մը մէջ եղող մէկու մը՝ ընդհատ ազդեցութիւնը կրկնապատիկ աւելի անոյշ կու գայ : Որքա՜ն անխելքութիւն է ասանկ մէկ մեծ մխիթարութենէ մը զրկուիլը :

Ա՛շմարիտ է որ կրծքը՝ ուրիշ անձկութիւններ ալ իր վրայ առած կը բերէ մայրերուն սիրտը : Մայրը իր հոգւոյն վրայօք հոգալ սորված ըլլալով , իր տղոյն հոգւոյն վրայօք ալ հոգ կը տանի : Շատ աղօթք ու աղաչանքներ Աստուծոյ կը մատուցուին մանկական օրօրոցին վրայ : Մի՛ այն յաւիտենական կենաց մէջ կրնանք սորվիլ այսպիսի Յերմեռանդութեան արժէքը : Խարեպաշտ մայր մը կ՚ըսեր · «Իմ բազմաթիւ զաւակներուս մէկը բնաւ երբէք դիւրկս չեղի առներ դիեցնելու՝ առանց նոյն ժամանակը սիրտս աղօթքով առ Աստուած վերցնելու , որ իր փրկութիւնը շնորհէ անոր» : Օգոստինոսին մայրը՝ քանի որ իր զաւակը Քրիստոնէութեան չէր դարձած , անառակ ու Մանիքեցւոց աղանդին անձնատուր եղած էր , մեծ հոգ ընելով աս բաներուն վրայ՝ Քրիստոսի մէկ բարեպաշտ պաշտօնէին կ՚երթար , որն որ աչքովը տեսնելէն ետև անոր ցաւերն ու Յերմեռանդութիւնը՝ աս հետևեալ խօսքովը կը ճամբէր : Ընկալբէլ է որ այպէսի աղօրիկ և արտասուս որբեակ մը կորնչի :

Ինչ զօրաւոր գրգիռ մըն է աս՝ մայրերուն ճշմարիտ Քրիստոնեայ ըլլալուն : Քրիստոնեայ չեղող ու աղօթք չընող մայր մը՝ ի՞նչ սոսկալի բան է : Սիայն այս խօսքս թող հոգիներնուն մէջ սոսկում բերէ , ու համոզուած մեղաւորը Աստուծոյ դարձնէ :

«ԵՍ ՈՐԹՆ ԵՄ՝ ՈՒ ԴՈՒՔ ՃԻՒՂԵՐՆ ԷՔ»

Ինչ վայելուչ ու զեղեցիկ կերպով աս նմանութիւնը կը յուշընէ Քրիստոնէին իր Տէրոջը հետ ունեցած միութիւնը : Ա՛սոր վրայ խորհրդածութի՛ւն ըրէ Յիսուսի աշակերտը , և տե՛ս թէ ասկա՛ինչ կը սորվեցընէ քեզի :

Ըսաջին . Թէ որ դուն ճիւղ մըն ես , ուրեմն՝ որթը չես , ո՛չ ալ որթ մը : Կու անունդդ , քու կենդանութիւնդ , նոյն իսկ քու դոյութիւնդ ուրիշէ մը ձագած է : Կու էութիւնդ անկախ չէ : Կու քերած պըտուղդ քուն իսկ քուկդ չէ , որ անոր վրայ պարծենաս . անիկա տակաւին որթին պըտուղն է : Ընոր ալոտադրութիւնն ու սըննոնդը՝ բոլորին մէջէն վազող կենսական հիւթին է : Ճիւղը՝ հասուն խաղողի ողկոյզ ունենալուն վրայ չկրնար պարծենալ . որովհետև զատէ անիկա բունէն , ու ան ատենը ի՛նչ կ՚ըլլայ : Ընկէ՛ետև բան մը չգալ , այլ կրակը նետելու և այրելու :

Փախիր ուրեմն՝ քու Տէրոջդ արժանի եղած փառքը քեզի սեփականելէն , կամ դուն քեզի զատ և անկախ էութիւն մը հաստատելու փորձ ընելէն : Դուն Ընոր մէջը կ՚ապրիս , և առանց Ընոր կը մեռնիս : Որչափ ալ որ կանաչագեղ ղարդարուած երևնաս հիմա , ու քու քերած պտուղդ որչափ ալ որ առատ ըլլայ , տերևներն ու պտուղները մէկտեղ կը ջրնան կ՚անցնին՝ երբ որ դուն քեզ որթէն զատելու փորձ ընես :

Բայց դարձեալ . Թէ որ դուն ճի՛շդ մը ըլլալով՝ խնարհ ըլլալ կը վայլէ քեզի , բայց տակաւին նոյնչափ ալ ապահովու՛թիւն և վստահութիւն կրնաս ունենալ : Թէպետ և՝ միայն այնչափ տեղն ապահով կրնաս ըլլալ , որչափ որ «որթին վրայ հաստատուած ես» . սակայն այնչափ ա՛տենը՝ դուն բոլորովին ապահով ես ; ու անվտանգ կ՚ապրիս , կը սնանիս , և պտղաբեր կ՚ըլլաս : Ռունէն վազող հիւթը քեզի զալն ու սնունդ տալը այնքան ստոյգ է , որքան որ իսկ և իսկ որթը եղած ըլլալով պիտի ստոյգ ըլլար : Ուստի ամենևին սրտնեղութեան՝ կամ դժուարելու՝ և կամ լքանելու պատճառ չունիս : Որթին ճիւղը արդեօք կը դանգատի՞ թէ «Ըւա՛ղ , որ ես միայն ճի՛շդ մըն եմ . արմատ չունիմ որ հողէն սնունդ առնեմ . անտարակոյս ես պիտի չրինամ և ոչնչանամ» : Թէ որ ան չկրնար , ուրեմն ոչ ալ դուն կրնաս ըսել թէ՝ «Ես այնքան խեղճ , տկար , տգէտ մեղաւոր եմ որ՝ բան մը չեմ կրնար ընել , և տարակոյս չկայ որ պիտի կորսուիմ» : Քանի որ որթը ապահով է , և դուն ալ անոր վրայ հաստատուած ես , դուն ալ ապահով ես , ու պտուղ բերելու ալ կարող ես : Ընդհանուր Քրիստոսի հետ մեր ունեցած վերաբերութեանը ճիշդ ինչ ըլլալուն վրայ դիտողութիւն մը ընելը՝ թէ ինքզինքնուս ապաւինելէն , և թէ յուսահատութենէն հաւատարակէս մեզ ետ կը պահէ : Մենք վախնալու միայն մէկ բան մը ունինք , և ան է որթէն բաժնուելնիս . փափաքելու միայն մէկ բան մը ունինք , և ան է որ՝ Ընոր հետ կատարեալ և բացարձակ միութիւն մը ունենալուն միջոցովը , մենք շատ պտուղ բերենք :

Խօսք մըն ալ ըսենք ո՛րթէ ճի՛շդերուն հետ ունեցած վերաբերութիւններուն նը կատմամբ : Ընդհօք պէ՞տք է որ մի և նոյն որթին ճիւղերը ատեն կամ ծաղը ընեն մէկմէկ : Ո՞նչ . մեթէ անոնք նոյն որթին չե՞ն վերաբերիր , նոյն արմատէն բուսած չե՞ն : Չէ՞ որ նոյն հիւթը կը սնուցանէ զանոնք , և նոյն բունին վրայ հաստատուած են : Ուրեմն , «նոյն խորհուրդը ունենանք , մի և նոյն սէրը մէջերնիս ունենալով , մէկ շունչ մէկ մտածմունք . մինակ անձերնուս շահը չնայինք . հապա ամէն մէկերնիս իր ընկերին ալ» :

ԱԶԳՈՒ ԱՐԳԵԼՔ ՄԸ . Միացեալ Նահանգաց Իլլինուա անուն նահանգին մէջ՝ առաջին և մի միայն մենամատութիւնը (պոլիգ) 1820ին եղաւ . ուր տեղ մենամատութիւն ընդհանրին մէկը սպանուեցաւ , և միւսը բանտը դրուեցաւ՝ քննուեցաւ՝ ու դատապարտուեցաւ և խիստ : Ա՛ս արդարութիւնը օրինակ մը եղաւ՝ ան նահանգին մէջ մենամատութիւնը արգիլեց :

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ

ԵՒ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՀՈՒՆՁԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ա՛օթեր Տաճկաստանի Բրօթեսթանդ Ե֊կեղեցւոյ Ներկայացուցիչներուն կողմանէ Ընդհանուր Ընդդիմադիր Մէօսիէօ Նահանգաց Ընդհանուր ընկերութեան Նախագահ Ա֊ստուածաբան֊Նկիր Ընդհանրական Հաստատութեան պատուական Ուսուցիչ Ընդհանուր Ընկերութեան Նամակ ԲՂԵՇԻՆ ՅՈՒՆԱՒՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ . և Ընդհանրական Ա֊ստուածաբան֊Նկիր Ընդհանուր Ընկերութեան Ներկայացուցիչներուն Հաստատութեան

նական ազատութեան խնդիրին նկատմամբ իր միջնորդութիւնովը կատարուած գործքերուն համար. մեր ազգին անարժան պիտի ըլլար առատօրէն վայելած արտօնութիւններնիս՝ թէ որ ամէն երկրէ և ամէն դաւանութենէ եղող ժողովուրդներն ալ անոր բաժանորդ ըլլալնին չփափաքէինք:

«Ահա հիմա ե՛ղբայրներ՝ կը յանձնեմ ձեզ Աստուծոյ, ու անոր շնորհացը խօսքին, որ կարող է շինելու՝ ու բոլոր սրբուածներուն հետ ձեզի ժառանգութիւն տալու»:

Ս. Աստուածաշունչի ընկերութեան գործակալաց ժողովին կողմանէ

ՀՕՐԱՀ ՊՐՈՒՏՆ

Խորհրդոյ քարտուղար

ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ԱՂՕԹՔ

Ասիկա կարդացողներէն քանի՛ հոգի արդեօք գիշերը մինչև լոյս աղօթք ընելով անցուց: Մեր փրկիչը մեզի օրինակ չէ՞ղաւ՝ լեռը երթալով բոլոր գիշերը, և Աստուծոյ աղօթքով անցընելովը: Թէ որ մենք բնական հանգստութիւննուս անդին անցնելու պատրաստ չենք, բայց գոնէ յատուկ որոշուած ժամանակներ՝ առանձնական ու երկարատև ջերմեռանդ աղօթք մատուցանելու պատրաստ ենք:

Թէ որ Քրիստոսի համար ասանկ ատեններ պէտք եղաւ, ուրեմն ասկէ ալ հետևողացը պէտք է: Քրիստոս մեզք չունէր որ խոստովանի. իր հետևողները շատ ունին. ու ժամանակի կը կարօտի Աստուծոյ առջևը անոնց ամէնը յիշելու: Թողութիւն առնելու չունինք կրնար ունենալ՝ թէ որ զղջմամբ չխոստովանինք ա նոնք: Վասն զի բաւական չէ միայն՝ Աստուած մեզք գործեցինք ըսելը: Աստուածաշունչը ուրիշ տեղ ալ ուրիշներուն վրայ զատ զատ խորհրդածութիւն ընելու ենք, ու ետքը առջևը տարածելու ենք: Մեր մեղքերը խոստովանիլն ու նեղում՝ խնդրելը՝ մեր աղօթքներնուս գլխաւոր մասն է: Ես տեսակ բան մը չկար մեր փրկչին աղօթքներուն մէջ:

Նա՝ մենք շատ ալ աշխարհային պէտքեր ունինք, որոնց որ Աստուած չունէր: Մեր գործակատարութեանց կարգադրութեանը համար՝ Աստուածային օրհնութիւն խնդրելու կարօտ ենք: Մեր բնակութիւնները երեն պաշտպանութեանը յանձնելու ենք, ու մեր ընտանիքն ալ իր հոգաբարձութեանը: Ես նիւթոց վրայով մանաւանդ աղերսանքներ հարկաւոր են մեր առանձնական աղօթքներուն առնելը, և ասոնք կատարելու համար յատուկ ժամանակ կը պահանջեն:

Մենք նաև պէտք է որ աղօթենք այն նոյն մեծամեծ բաներուն համար՝ որոնց համար որ մեր փրկիչն ալ աղօթք ըրաւ: Մենք աղօթելու ենք իր թագաւորութեանը գալուն համար. մարդոց փրկութեանը, ու Աստուծոյ փառացը համար: Ասոնք անանկ նիւթեր են՝ որ քանի մը ընդհանուր խօսքերով անցնիլ չըլլար: Ընդհարհս ամէն մէկ կարօտութիւնները համրելը անդամ ժամանակ կը պահանջէ: Քրիստոսի հետ ունեցած համակրութիւնները՝ պիտի առաջնորդէ մեզ իր գործին յառաջադիմութեանը համար երկար ժամանակ ջերմեռանդ աղօթք ընել:

Աւետի թէ որ մեր փրկչին օրինակին հետևիլ կ՚ուզենք, ու թէ որ ճիշդ կատարել կ՚ուզենք ամէնէն կարևոր մէկ գործը, ու թէ որ մեր հոգիները բոլորովին երկնից աղդեցութիւնը ընդունելու պատրաստ ըլլալ կ՚ուզենք, պէտք է որ ժամանակ որոշենք առանձնական և երկարատև պաշտամանց:

— Ինչ կերպով որ մենք ուրիշէն շնորհք մը ընդունիլ պիտի ուզենք, ան նոյն կերպովը մենք ալ ուրիշներուն ընելու ենք. այսինքն զղջութամբութեամբ, շնորհով և առանց երկարաձգութեան. որովհետև մտածելուն փակչելով եղած շնորհքին արդիւնք մը չենք:

ՈՎ Է ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆ

Քրիստոնէին ունեցած պատասխանատուութիւնը վրայով շատ բաներ գրուեցան, բայց ո՛րչափ քիչ բան կատարուեցան: Կորստեան վիճակի մէջ եղած հեթանոսաց երկնից նուաստութեանն ու թշուառութեան մէջ ունեցած պահանջմունքը՝ շատ անգամ թախանձուած է. այլ տակաւին խըլըկուած քարոզիչները քիչ, բոլոր սրտով աս բանին նուիրուած քրիստոնեաներուն թիւը քիչ, եկեղեցւոյ կանքը տկար՝ ըլլուելու գործին նկատմամբ, ու ձեռնտուութիւն եղած ստակին դումարը պէտք եղածէն շատ պակաս՝ մինչև անգամ հիմակուհիմա քարոզութեան խրկուած աշխատաւորներուն գործողութեանը բաւական ըլլալու: Չի՛մ ի՞նչ ընելու է: Ա՛ստի՞նք աս կերպով, ու թողո՞ւնք որ գործը թուլնայ ու բոլորովին դադրի: Չէ՛, չէ՛, Քրիստոսի հետեւողները ո՛չ երբէք ասանկ բան մը պիտի ընեն. չպիտի ձգեն որ առանց իրենց օգնութեանը հեթանոսները կորսուին: Ա՛ս օգնութիւնն ալ անմիջապէս ըլլալու է: Ամէն օր և ամէն ժամ, այո՛ ամէն րոպէ կորսուելու վրայ են անոնք, ու անոնցմէ խիստ շատերը՝ առանց փրկչին վրայով գիտութիւն անգամ ունենալու կը կորսուին:

Որո՛ւ վրայ կը ծնայ պատասխանատուութիւնը հիմա: Թէ որ անոնց փրկութեանը համար ձեռքերնուդ եկածին ու կարողութեաննուդ չափ ջանէք, դատաստանին օրը անոնց արեանը անպատասխանատու պիտի կրնա՞ք ըլլալ: Հեթանոս աղջիկ մը՝ Ա՛ստուածը ընդունելէն ետև քսաւ Քարոզիչէ մը: «Ո՞րչափ ատեն է որ Քրիստոնեաները Աստուածը ընդունեցին»: Երբոր ժամանակը ըսուեցաւ, աղջիկը շատ եռանդուն կերպով մը հարցուց. «Ի՞նչու համար ուրեմն՝ չեկան ու մեզի ըսեր էին առաջ». և ետքը ըսաւ. «Մայրս մեռաւ, հայրս ալ մեռաւ, ու եղբայրս ալ մեռաւ՝ առանց Աստուածը»: Հոս աղջիկը չէր կրնար բունել իր ներքին յուզմունքը: Խոյց վերջապէս աչքին արցունքները սրբելով հարցուց. «Ո՞ր կը կարծես թէ անոնք գային»: Ինք ալ՝ Քարոզիչը, սիրտը չդիմանալով, լալ չէր կրնար բունել. ու իրեն դառնալով հարցուցի. «Դո՞ն ո՛ւր կը կարծես թէ գացին անոնք»: Աղջիկը քանի մը րոպէ կանգ առաւ, ու խիստ շատ յուզմունքով մը պատասխանեց. «Կարծեմ թէ վարի խաւարին տեղը գացին, խաւարի՛ն տեղը: Ո՜հ ի՞նչու համար առաջուց չըսին մեզի ասոնք»: Սիրտս կը կորտրէր քանի որ աս հարցումը կը կրկնէր թէ՝ «Ի՞նչու համար առաջ մեզի չըսին»: Կ՚ուզէի որ Յիսուսի ամէն մէկ հետևողը լսէր՝ երբոր Հեթանոս աղջկանը բերնէն կ՚ելլէր աս հարցումը:

Քրիստոնեայ ընթերցող, աս հարցումին պատասխանը կրնա՞ս տալ. կրնա՞ս ըսել թէ այսչափ հեթանոսներ ինչո՞ւ առանց Աստուածի մեռան: Ասոր պատասխանատուութիւնը արդեօք քու վրադ ալ չի՞նայր: Քու բոլոր անձդ, ժամանակդ, ազդեցութիւնդ, տաղանդդ, ստացուածքդ նուիրեցի՞ր Ան՝ որ քեզ իր անգին արիւնովը ծախու առաւ: Քու կեանդ մէջ աս նուիրումը՝ իւ գործ դրի՞ր: Քրիստոնէի մը պէս քու կրցածիդ չափ տուի՞ր անոնց փրկութեանը համար: Քու աղօթքիդ մէջ եռանդո՞ւն էիր աս բանին վրայօք: Թէ որ չըրիր, գիտցի՛ր որ շատ պատասխանատուութիւն կը մնայ առակաւին քու վրադ: Քու հոգւոյդ փրկութենէն զատ, ուրիշ ի՞նչ բան որ զանց ընես, կենաց խօսքը՝ Աստուծոյ շուքին մէջ նստողներուն խրկելու զանց մի՛ ըներ:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ

ԵՒ

ՄԵԾԻՆ ԲՐԻՏԱՆԻՈՑ ՀՈԳԵՆԱԻՆԵՐԸ

Միացեալ Նահանգաց մէջ՝ 1,205 շոգենաւ կայ, որոնք 411,779 տակառաչափ կը հաշուին. և Մեծին Բրիտանիոյ Միացեալ Թագաւորութեանը մէջ՝ 1852 Յունուարին մէկին զանազան նաւահանգիստները գրուած արձանագրութիւններուն նայելով, 1,227 շոգենաւ կայ՝ որոնք 186,666 տակառաչափ կը հաշուին. ասկէ դուրս է մնքենաներուն տեղը պարունակութեան հաշիւը:

ՅԱՐԲՈՒԹԵԱՆ ՓԱՓԱԳ

Աստուած իմ՝ ամէն թողուր որ միայն ջարէն եւ կենամ, այլ նաեւ գարշելի՛ ալ անկէ. չէ թէ միայն իմ խօսակցութեանս եւ գործառնութեանցս մէջ ճշդութեամբ եւ զգուշութեամբ պահեմ պատշաճ հաստատութիւնը, այլ իմ սրտիս մէջ ալ Տէրը փառաւորելով՝ մէկ երկնային մաքրութիւն մը պահեմ հոգւովս ու մարմնովս՝ որոնք Իրենն են:

Սրբացո՛ւր, ո՛վ Տէր, ու բարձրացո՛ւր իմ ընտանեկան պարտուցս զգացումները՝ որ ես անոնց ճշմարիտ ու միայն աղեկութեանը վրայ խորհիմ, ու չէ թէ ժամանակին խաբէական եւ անցաւոր շահուցը մէջ լոկ մէկ կեղծեալ աղեկութեան մը պէս խորհիմ անոնց վրայ. որ հոգը չըլլայ թէ հայի տեղ քար տուած ըլլամ, հաց կ'ելնի տեղ կարիճ, ու ձուկի տեղ օձ:

Ո՛վ Աստուած իմ, ընորհէ՛ որ ամէն պատահմանց եւ ամէն պարագաներու մէջ քու Հաբաթներդ սուրբ պահեմ. մի թողուր որ երեւակայեալ հարկաւորութիւն մը՝ ան սուրբ օրերը կոտրել տայ ինծի. յո՛ժարեցո՛ւր զիս ո՛վ Աստուած՝ քու Հաբաթդ հանգստութեան ու սրբութեան օր մը ընելու: Ընորհէ՛ որ այսուհետեւ՝ ամէն առաջ պահածէս աւելի աղեկ պահելու համար բարձր որոշմունք ու առաջադրութիւն մը ընեմ, չէ թէ քեզի մատուցած պաշտամունքս նեղս շահացնելով՝ այլ աւելի կենդանի եւ եռանդուն ընելով: Տո՛ւր ինծի, մանաւանդապէս, աւելի հոգւոյդ ըլլալ իմ առանձնական աղօթքներուս մէջ, աւելի մտադիր եկեղեցւոյ մէջ ու աւելի ջերմեռանդ, եւ ո՛վ ամէն շնորհաց Պարգեւատո՛ւ՝ իմ զաւակացս նկատմամբ ալ աւելի յաջող:

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԱՄԱՐ ԱՄԷՆ ԲԱՆ ՉԳԻՏԻ

Քրիստոսի համար ճգնելիք գլխաւոր բաները սա հետեւեալներն են:

1. Չար Ընկերները: Մարդիկ երբեմն վրայ այնքան ներգործութիւն ունին, որ երբեմն ամբարիշտներուն հետ ընտանութիւն ընեն, գրեթէ անկարելի պիտի գտնեն ճշմարիտ Քրիստոնեայ ըլլալը՝ մինչեւ որ անոնց հետ ունեցած ընտանութիւննին վերջացընեն: Ա՛րկը՝ ճշմարտապէս Աստուծոյ զաւակ մը ըլլալէն առաջ, կրնայ համարձակիլ իր հին ընկերակիցներուն հետ այցելութիւն ընելու, եւ սիրով զանոնք հրաւիրելու որ գան ու միանան երեն հետ՝ Քրիստոսի ծառայութեանը մէջ: Բայց մինչեւ որ իր կոչումը եւ ընտրութիւնը հաստատ չըլլայ, ամբարիշտներուն հետ ո՛ր եւ իցէ կերպով մտերմութիւն ընելը շատ վտանգաւոր է: Ըն որ հայրը՝ կամ մայրը՝ կամ որ եւ իցէ ուրիշ արարած մը՝ Քրիստոսէ աւելի կը սիրէ, անոր արժանի չէ: Թէ որ մենք մեր հին բարեկամները չենք կրնար համոզել որ մեզի հետ դէպ՝ի Աստուծոյ երկիրը երթան, պէտք է որ ըզնոնք ձգենք:

2. Դէպ ի՝նոյեան-ները: Ձկայ մէկ մարդկային ստեղծուած մը՝ որ չարն ու բարին ընտրելու տարիները հասնի, առանց քիչ շատ ժամանակաւոր ունակութիւններ ստանալու: Ընոնք որ հայհոյելու ունակութիւն չունին, կամ Տէրունական Սուրբ օրը չեն կոտրեր՝ արտաքին անպատշաճ վարմունքով, կամ թէ որ արբեցուցիչ խմելիքներ չեն գործածեր, կամ կրօնական ժողովները եւ Աստուածաշունչ կարդալն ու աղօթք ընելը զանց չեն ըներ, դէպ՝ի առ Աստուած ապաշխարելն ու մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսին վրայ հաւատք ունենալը, եւ Քրիստոնէութեան համաձայն բարեպաշտ կեանք մը անցընելը երկարատեւ ձգելու չար ունակութիւնը դռնէ ստացած են: Ուստի՝ Աստուծոյ անհաճոյ, կամ մեղի եւ կամ ուրիշներուն վնասակար համակրութիւն մը ունեցող բնիչ ունակութիւն որ մեկը ունի, անիկա ձգուելու է. եթէ ոչ՝ իր հոգին վտանգի մէջ կը ձգէ՝ կամ կը կորնցնէ:

3. Ընթարհասէր Ոգի մը: Ձգայական արարած ըլլալով մենք, եւ զգալի աշխարհի մը մէջ ըլլալով ալ, շատ զօրաւոր կերպով կը փորձուինք՝ աշխարհը եւ աշխար-

հին մէջի բաները սիրելու : Մեր կեն-
սական կարօտութիւնները ամէն օր հո-
գացուիլ կը պահանջեն, և անոր համար
կ'ստիպուինք մեր ուշադրութիւնը աշխար-
հային բաներու տալու : Մարդոց միջտ հո-
գը սա է . «Ի՛նչ պիտի ուտենք, ի՛նչ
պիտի խմենք, կամ ի՛նչ պիտի հագնինք»:
Եւ որովհետև մեր միտքը սա կերպով աշ-
խարհին զարճած է ամէն օր, և որով-
հետև կրօնքը մեր զգայութեանը չկրնար
հաղորդել ինքզինքը՝ այլ մեր հասատքին,
շատ վտանգ կայ որ մենք աշխարհասէր ո-
գի մը ունենանք : Բայց սա ոգին խաչուե-
լու և մեռցուելու է, եթէ ոչ կատարեալ
Թեան կը դառնայ :

4 . Հպարտ Ոչի մը : Թէպէտ և մարդիկ
հպարտանալու բան մըն ալ չունին, սա-
կայն և այնպէս հպարտութիւնը մարդկա-
յին ցեղին ամենէն ընդհանուր մեկ մեղքն
է : Հպարտութիւնը կոտրելու է, ապա
թէ ոչ հոգին կը կորնչըննէ : Ընդհակառ-
պելու է, եթէ ոչ Քրիստոսի աշակերտ
չենք կրնար ըլլալ :

5 . Ընդդէմ Վաստակները : Զաքէոս՝ որ
և իսկ կերպով անիրաւութեամբ վաստա-
կած բանին տեղը՝ չորս պատիկը վճարելու
հաճութիւն ունենալը խոստովանեցաւ,
Քրիստոսի սա խօսքը լսելէն առաջ թէ՝
«Ըյս օր սա տանը փրկութիւն եղաւ»: Ը-
նդհրաւ վաստակները պահելը՝ անանկ մեկ
պատուար մըն է, որուն վրայէն Աստու-
ծոյ շնորհքը բնաւ չկրնար անցնիլ :

6 . Ո՞վ Յոյս : Սուտ հիման վրայ շին-
ուած յոյս մըն է : Շատ կ'երթայ գործ-
քերու ապաւինողներուն, կեղծաւորնե-
րուն, կոյր նախանձաւորներուն, և բո-
լոր անոնց՝ որոնք որ Քրիստոսի վրայ
շինուած չեն, որ ինքն է երկինք երթա-
լու մի միայն ճանապարհը :

7 . Ընդդէմ Ծողովրդեան ձեռքը ո՞րե-
կո՞ սովորութիւնը : Շատերը կան՝ որ ա-
նանկ սաստիկ վախով մը ունին Քրիստո-
նեաներուն յանցանքներուն աչքը տնկելով
մանրացոյցով դիտելու, ինտոր որ անօթի
ոգոյ մը իրեն տրուած հացը վախճով
անյագաբար կ'ուտէ : Ես սովորութիւնը
շատ վտանգաւոր է : Ասիկա ամէն բարի
աղդեցութիւններուն դէմ դնելու կարողու-
թիւն ունի, և զՔաւուած ալ կը նեղա-
ցընէ : Ասիկա ձգելու է, եթէ ոչ հոգին
կը կորսուի :

8 . Դարձի գալու ամէն պատճառները :
Պէտք չէ որ սեպէք թէ տակաւին երիտա-
սարդ էք, կամ թէ կրօնքը ձեր վայելք-
ներուն արդելք կ'ըլլայ, կամ թէ պէտք
է որ Հոգւոյն մեկ զօրաւոր շարժմանը
սպասէք՝ եթէ ո՛չ չէք կրնար դարձի գալ
հիմա : Պէտք է որ բողոքվին ձգէք ան
գաղափարը թէ՝ կայ, կամ կրնայ ըլլալ
ինչ և իցէ օրինաւոր պատճառ մը՝ հիմա
զՔաւուած չսիրելու և անոր չծառայելու :

9 . Ընդդէմ Ոչի մը : Բանակ ոգի մը՝
Աստուածային շնորհացը անջրպետ մըն է :
«Ներեցէք, որ ձեղի պիտի ներուի» :
Ասան զի «Թէ որ դուք չներէք մարդոց ի-
րենց յանցանքները, ձեր Հայրն ալ ձեղի
չներէր ձեր յանցանքները» :

10 . Ընդհարհին Եղիւղը : Թէ որ կայ-
նինք ու վնտռենք թէ չար մարդիկները
ի՛նչ պիտի խորհին, կամ ըսեն մեղի համար՝
թէ որ մենք ճշմարիտ Քրիստոնեայի մը
ընթացք բռնենք, շատ վտանգ կայ որ բռ-
նաւ չբռնենք զանիկա : Աշխարհս Ա-
տուծոյ թշնամին է . և ան որ ճշմարիտ
Քրիստոնեայ պիտի ըլլայ՝ պէտք է կռե-
նակը աշխարհին դարձընէ, և անոր բո-
լոր պիղծ սղդեցութիւնները թօթվէ :
«Մարդու վախը որոգայթի մէջ կը ձգէ» :
Պէտք է որ Յեսուին պէս հաստատ վրճ-
ռական որոշում ընենք թէ՝ «Մենք Տէրոջը
պիտի ծառայենք», ինչ որ ալ ուրիշները
խորհին՝ խօսին՝ կամ ընեն :

11 . Դարձի գալէն առաջ Ինքզինքնիս
Նոցբելու ալեւոտիլը : Մեղաւոր ըլլալնին
ճանչցողներուն մեկ առ հասարակ զգա-
յումն ասա է թէ՝ իրենք ճշմարիտ Քրիս-
տոնեայ ըլլալու յարմար չեն . և թէ՝ պէտք
է որ ինքզինքնին նորոգեն, որպէս զի Տէրը
գիրենք ընդունի : Ուստի մեկանոց Քրիս-
տոսի դիմելու՝ և անոր արեանն ու արդա-
րութեանը ապաւինելու տեղը, ի՛սկսին
ղեղծում չքնելու ընթացք մը բռնել : Ը-

նոնք կրօնական ժողովներուն ձիշդ ժամանակին գտնուելու կը նային. ասանկ ալ Աստուածաշունչ կարդալու և աւանձնական աղօթքի ձիգուելիւն կը պահեն: Ընոնք կը կարծեն թէ՝ ատեն մը աս ընթացքը շարունակելով, աստուածային շնորհքը ընդունելու յարմար պիտի ըլլան: Հետագային աս է որ՝ օրէ օր լուսաղոյն ըլլալու տեղը, վառթարագոյն կ'ըլլան: Ըստուգոյն բան մըն է խորհիլը թէ՝ լուսաղոյն պիտի ըլլան, լուսնակէն առաջ: Միայն Աստուած կրնայ զանոնք լուսցընել: Ընոր համար պէտք է որ անոնք մեկնոյ Քրիստոսի գան՝ որ ինքը իր Հոգիովը անոնց սրտերը նորոգէ, և անանկով պատրաստէ զանոնք որ Աստուծոյ ընդունելի ըլլալու կերպով ծառայեն:

«Թէ որ սպասես մինչև որ լուսնաս,
Իրնաւ չըպիտի ուշացդ ըլլաս.
Չեկաւ կանչելու Յիսուս արդարներն,
Այլ քեզի նման մեծ մեղաւորներն»:

ՏՂՑՈՑ ՀԱՄԸՆԴ

ԿԵՆԴԱՆԵԱՑ ԱՆԳԹՈՒԹԻՒՆ

Շատ տարի առաջ պզտիկ տղեկ մը կար՝ որ շատ կը զուարճանար ձանձերը բռնել ու անոնց ոտքերն ու թևերը փըրցընելը, և անոնց տանջուիլն ու նեղուիլը տեսնելը կը սիրէր: Կարծեմ թէ քանի որ մեծցաւ ինքը՝ ուրիշ, և աւելի մեծկակ կենդանիներն ալ չարչարել կ'ախորժէր: Քիչէկ քիչէկ իր պէրոը կը կորնթոանոր տանջանքներ և ցաւ տեսնելու: Երբ որ աս տղան մեծցաւ, Հռովմայի կայսրն եղաւ, որուն անունը Ներոն էր: Ըն ժամանակը Հռովմայի մէջ Քրիստոնեաները կային, որոնք չէին վախնար զըսցելու թէ՝ իրենք կը հաւատան որ Քրիստոս Աստուած է. և թէ ինչ որ ան սորվեցուց՝ ձշմարտութիւնը ան է. և թէ իրենք զանիկա պիտի պաշտեն, ու չէ թէ Հռովմայեցւոց պաշտած կուռքերը: Ըս անօրէն կայսրը Ներոն՝ աս խեղճ Քրիստոնեաները չարչարելու, և ա նոնց մօտ նստելով սոսկալի տանջանքներն տեսնելու կ'ուրախանար: Ընոնք ձիերու կապել տալով՝ պատառ պատառ ընել կու տար, վայրի գազաններուն առջևը ձգելով՝ բղեղ բղեղ ընելով փառատել կու տար, ցեցի կապուած այրել կու տար, և ամէն տեսակ ձամբաներ հնարեց զանոնք տանջելու և սպաննելու՝ ծանր ու երկարատև մահուամբ: Ինքը՝ մինչև անգամ այր և կին ձիւթով և իւղով պատել տալով, իրեն մեծամեծ հայկերոյթ ըրած ժամանակները իր պարտեզին բոլորտիքը դնել կու տար՝ ջահի (ֆալա) պէս վառելու համար: Ըս տեսակ անգթութիւն լսելը ձեր սիրտը տակնուվրայ չընե՞ր: Բայց տակաւին զարմանալի բան մը չէ՝ որ տղայութեան ատեն կենդանիներու անգութ եղողները, մեծնալու ժամանակնին ալ անգութ ըլլան իրենց ընկերը մարդոց՝ թէ որ անոնց վրայ իշխանութիւն մը ունենալու ըլլան:

Ասսի ով ընթերցող պատանեակներ՝ ջա՞նք ըրեք որ ամէն կենդանի արարածներու վրայ փափուկ և գթած զգացումներ մշակեք ձեր մէջը: Յիշեցէ՛ք թէ անոնց ամէնը Աստուած ըրաւ. և աս ալ թէ՝ քանի որ ինքը մեզի թոյլտուութիւն կու տայ, որ մեր կեանքին՝ հանգստութեան և առաջուածոյը ձեռնակար եղողները ջնջենք, տակաւին առանց բարկանալու չկրնար նայիլ իր որ և իցէ ստեղծուածներուն տրուած չարչարանքներուն վրայ: Վարժեցուցէ՛ք ինքզինքնիդ՝ որ կենդանիներուն և միջատներուն ունակութիւնները դիտէք, և նկատէք Աստուծոյ անոնց տուած բնական աղդուժին զարմանալի ոյժը. և անոնց վրայ այնքան սէր պիտի ունենաք, որ ամենևին պարապ տեղը ամենաղեղիկ կենդանի մը անգամ չպիտի ձեռնաք:

Ըն մըջնան բոյնին հողակոյտը կրնաս անզգուշութեամբ կոխել անցնիլ, և քու ոտքիդ մեկ զարնուածքովը ան փոքրիկ ժըրաջան աշխատողներուն բոլոր աշխատութիւնը ապրել. բայց թէ որ կանգ առնես ու նկատես և տեսնես թէ ինչպէս ամէնը մեկ

տեղ կ'աշխատին, ոմանք աւազին հատիկները դուրս բերելով, ոմանք իրենցմէ շատ մեծ քեռ մը քաշքշելով՝ իրենց ճագերուն կերակուր պատրաստելու համար, ոմանք վազն 'ի վազը դուրս ելլելով՝ որ երթան յուշած մեկուն օգնութիւն ընեն՝ որուն քեռը ան իրենց փոքրիկ բլուրէն վեր քշել հանելու կարողութենէն աւելի է, դուն անոնց վրայ սէր պիտի ձգես. և անանկ պիտի ղջաս որ՝ անզգոյշ ձամբորդին տոքէն անոնց բնակարանը պաշտպանել կ'ուզես: Աստուածաշունչը մեզի կ'ըսէ որ՝ աս պզտիկ արարածներուն երթանք իմաստութեան և աշխատասիրութեան դաս առնելու համար. և ան Սուրբ Գիրքին սորվեցուցած շատ բաները՝ կենդանիներուն, թռչուններուն և միջատներուն ունակութիւններէն առնուած է: Նոյեմ կ'ըսեմ, խնամով մշակէ գլխած և փափուկ զգացում մը՝ Աստուծոյ ստեղծած ամէն բանին վրայ, և դուն աւելի երջանիկ պիտի ըլլաս ու աւելի սիրուիս, և ան օրհնութիւնը պիտի առնես՝ որ «ողորմածին» վրայ կու գայ:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՒԱԿ ՄԸ

Ընթաքացի մոգ մը՝ կ'ըսէ Ըրևելեան աւակ մը, ուզելով որ յաւերժնէ թէ ամէն բան երևցածին պէս չէ, հրաման ըրաւ իր աշակերտին որ իրեն վրանին քովէն աւազէն դուրս բղխած աղբիւրը երթայ, ու ան ջուրէն աման մը առնէ, ու նստի ուշադրութեամբ մէջը նայի և տեսածը պատմէ:

«Զարմանալի բաներ կը տեսնեմ» ըսաւ աշակերտը, ժամանակ մը աչքը ջուրին վրայ տնկելով նայելէն ետև: «Կը տեսնեմ որ ծարաւութենէ մէկ կարաւան մը հիմա կորսուելու վրայ է, ու Ըրապներուն տիկերէն ջուրը բոլորովին հատեր է, ու մինչև անգամ ուղտերն ալ մարելու վրայ են. և ծերուկ Ըրապ մըն ալ կը տեսնեմ՝ որ տաք աւազին վրայ փռուած իր ծարաւութեանը վրայ բարկանալով, Աստուծոյ հայհոյութիւն կ'ընէ: Սոսկալի՛ տեսարան մըն է»:

«Նորէն նայէ՛» ըսաւ մոգը:

«Հիմա ուղտերը ղով օդ մը կը ծծեն՝ որ նոր սկսաւ փչել: Ընոնք ուժ առին և շուտով ճամբայ կ'առնեն՝ մինչև որ աղբիւրներով ու արմաւենիներով լեցուն տեղ մը հասցընեն մահուան դուռը հասած պետուիննները, և հոն ջուր խմելով կը զովանան ու իրենք զիրենք կ'օրհնեն որ բաղդերնին բանեցով հազար տարուան աղբիւրը հասան»:

«Նորէն նայէ՛»:

«Ո՛հ» ըսաւ աշակերտը. «ամենէն զարմանալի բան մը կը տեսնեմ: Ըրմաւենիները գլխիվար զարճած են, ու անոնց արմատը երկինքն է, ու աղբիւրն ալ Աստուծոյ ձեռքին մէջէն կը բղխէ»: «Ո՛չ զառակ», ըսաւ մոգը. «Ինքը անոնց կեանքը փրկեց՝ մինչև անգամ անոնց իրեն հայհոյանք ըրած ատենն ալ: Մի՛տքդ պահէ որ՝ մեր ընկալած բարիքներուն ճառերուն արմատը երկինքն է՝ թէ և մեզի անանկ չերևար. ու մեր հանգստութեան աղբիւրները՝ թէ և մեր շրթունքներուն մէկ բարեկամին ձեռքով ոսկի գաւաթովը հասնի, կամ մէկ ուրիշ մը ձեռքով դղումէ շինուած աղքատիկ գաւաթով մը՝ որ տակաւին մենք ալ շնորհակալ կ'ըլլանք անբարեկամներուն իրենց ձեռքէն ընդունելնուս համար, բայց չի որ մանաւանդ անոնք ալ Աստուծոյ ձեռքին մէջէն կը բղխին: Հիմա՝ ուրեմն, Աստուա՛ծ մեր, շնորհակալ կ'ըլլանք քեզի, և քու փառաւորեալ անունդ կը գովաբանենք»:

ԱՐԴԱՐԻՆ ՄԱՀԸ

«Ցոյզ իմ անձս արդարներուն մահովը մեռնի, ու իմ վախճանս անոնց վախճանին պէս ըլլայ»:

Քրիստոնեան՝ իրեն դարձի եկած ըսպէն կ'սկսի քիչ քիչ աշխարհքէն կրտսրուիլ. անկէ հրաժարեցնող կրթութեանը տակը կը ձգէ ինքզինքը, ու անոր խաչը կը հանէ ինքզինքը. հետզհետէ կը սորվի պանդուխտի և ճանապարհորդի մը զգացմունք և նկատում ունենալ: Գոհ կ'ըլլայ Աստուծոյ ուզածին չափ աշխարհիս վրայ ապրիլ, ու անոր մէջ իրեն օգտակար ըլլալուն չափ մնալ, բայց անսխալ

խմաստութեանը յարմար տեսածէն ժամ մընալ աւելի կենալ ջուղէը։ Ըրդէն զգացած կ'ըլլայ թէ՝ աշխարհի մէջ հաստատ ու ճոյուն հաճոյք մը չկայ, և թէ իր հանգստութեան տեղը աս չէ. թէ իր ա մենէն զեղուն ու անուշ աշխարհային բաժակը՝ զինքը գոհ չկրնար ընել, և թէ իր ամենէն երկար ու պայծառ օրը ամպոտ եղած է, և այլն։ Ուստի երբոր մահը կու գայ իր մարմինը քայքայելու, և անոր աշխարհի հետ ունեցած կապակցութեանը ժամանակը որոշելու, կապը քակուած կ'ըլլայ առաջմանէ. հաւատքը կատարեալ յաղթութիւն ստացած է, ու պատերազմը լմնցած։ Ժամանակին բոլոր պատիւներուն ու անցաւոր ունայնութիւններուն վրայ անտարբեր աչքով կընայ նայիլ. ա նոնց ամենէն ալ կընայ զատուիլ՝ չէ՛ թէ ղջալու նշան մը չունենալով, այլ նաև սրտանց մեկ ուրախութիւն մը և զուարճութիւն մըն ալ զգալով։ Ըրտոնօք կ'ապահարէ անապատէն, կը փախչի փոթորիկէն, չանք կ'ընէ իր շրթանները կոտրելու, ու բանտի մէջ եղած տունէն ազատելու։ Իր տկար կազմուածքը սարսող մի միայն բանը՝ որ իր նուաղեալ և նեղս ինկած աչքերէն արցունք կը բերէ, ու ղջալու պէս զգացմունք մը կը յարուցանէ իր հոգւոյն մէջ՝ միայն փափուկ սիրով սիրած բարեկամներէն բաժնուելուն է — ա նոնց մնաք բարով ըսելն է՝ որ իրեն խորհուրդին և խնամոցը կարօտ են. բայց ասոր ալ տակաւին հաւատքը կը յաղթէ. ու այս վայրկենական ղջալու զգացմունքները կը հանդարտին ու լուութեամբ կ'անցնին, յիշելով ան ուխտը՝ որ ա մէն քանի մէջ պատրաստ ու հաստատ է։ Յակոբին հետ ինքն ալ կ'ըսէ. «Ես կը մեռնիմ, և Աստուած ձեզի հետ պիտի ըլլայ»։ Ու աս խորհուրդովը կ'ուրախանայ՝ որ իր ու անոնց Հօրը, իր ու անոնց Փրկչին քովը երթալու է, և զատուած մնալու միջոցն ալ շատ քիչ է։ Ան կերպով քանի որ անուրը հոգւոյ մը աշխարհքէն բաժնուիլը՝ դժկամակութեամբ ու ղջալով կ'ըլլայ, Ճշմարիտ Քրիստոնէին՝ գոհունակութիւն և ուրախութիւն կու տայ։ Հնորհքը զինքը աս աշխարհը բերած է՝ որ մէկ հեղ մը աչքէ անցընէ ժամանակաւոր բնակութեան տեղը մը պէս, ու թուլ բանէ աշխարհքը, և ան կէ զատուի առանց տրտնջալու։

ՎԱՌՆԱՅԻ ՄՕՏԸ ԵՂԱԾ ԿԱԼԱԹԱՑԻ ԱՆԳԻԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ԱՆՑՈՒՑԱԾ ՎԵՐՋԻՆ ԿԻՐԱԿԻՆ

Հետևեալ յօդուածը՝ Տաճկաստան խրկուած Ընդհանրական բանակին հրամանատար Լօրտ Ռակլանին զօրաց Սերբոյդ Բաժինին՝ Սևաստոփոլը վրայ ձամբայ ելլելէն յառաջ, վերջին կիրակին ինչ կերպով անցընելնին կը պարունակէ։

Վառնայի ծովածոցին հարաւային կողմը առանձին և գեղեցիկ տեղ մը՝ որ նաև շատ հաճելի տեսք մը ունէր Նէքսինեան Պոնտոսին վրայ ալ, փառաւոր առտու մըն էր և արեգակը վայելուն ճառագայթները ամէն կողմն կը սփռէր. զօրաց զանազան գունդերը՝ գայլն Օգոստոս 27ին իրենց երաժշտականներովը մեկտեղ իրենց բանակած զանազան տեղերէն, Աստուծոյ հանդիսաւոր երկրպագութեանը համար որոշուած եկեղեցական ժողովը ըլլալու տեղը։ Հոն կեցան զանազան գունդերը խորին լռութեամբ՝ Օրաց Աստուծոյն յարգական պաշտօն մատուցանելով, և երկնից կապուտակ վրանին ներքեւը Ինութեան Աբարիչին երկրպագութիւն ընելով. որպէս թէ խորին տպաւորութիւն մը ունենալով Ընդ ձեռաց գործքերուն համար, որոնք իրենց բոլորտիքը ամէն կողմ առատապէս սփռուած էին։ Բայց ասկէ աւելի հանդիսաւոր և ազդու տպաւորութիւն ունեցող տեսարան մը կը ներկայացնէր աս վերջին կիրակին։ Առաւօտեան սովորական պաշտօնը լմնալէն ետև՝ Սուրբ Հաղորդութիւն մատակարարուեցաւ, բանակին նոյն բաժինին քարոզչին ձեռամբը։ Ան սուրբ խնճոյքին՝ շրջս մեծ Օբրաչետներ եկան

իրենց յատուկ պաշտօնատարներովը, գունդերուն զօրավարները, զանազան աստիճանի զօրապետները, և խել մը ստորին կարգի պաշտօնատարներ: Ահն՝ աս Ընդհանրական ազնիւ սերունդներէն եղող անձինքը, կանանչագեղ խոտերուն վրայ ծնրադրութիւն ընին խոնարհ և վայելուչ յարգանօք՝ Տէրոջը պարզ և փոքրիկ սեղանին քովը, որ ձիւնի պէս ճերմակ լաթով մը ծածկուած էր: Ահն ժողվուած էին նաև խել մը միաձև զգեստով ծանր հագուած ընտիր պաշտօնատարներ՝ որոնք կամ աչուընին իրենց աղօթագիրքին վրայ տնկեր էին, և կամ բարձր և վսեմ խորհրդածութիւններով պատած էին նոյն օրուան սրբազան պաշտօնին ժամանակը՝ որ հասանական է թէ ձեռք զարնուելու հնչական գործին սկսուելէն առաջ, վերջինը պիտի ըլլար որ ասանկ հանդիսաւոր պաշտօն մը նորէն վայելեն:

ՅԵՆԿ ԴՐՈՑ

Հետևեալ Դիրքերը կը գտնուին Իրօթէսթանդից Պօլսոյ Դրքատունը, և այս Տեղութեան ուրիշ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ գտնուած Իրօթէսթանդից Դրքատունները:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԻՍՐԱԿԱՐԴՈՒԹԵԱՆ վէշտասաներորդ դարու. երկու հատոր պատկերազարդ:

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆՉՈՒԹԻՒՆ մարդուս հոգւոյն մէջ ծագիլն ու յառաջերթալը բացատրուած և ամէն վէճակի մարդոց յարմարցուած, հանդերձ ջերմեռանդ մտածմունքներով և աղօթքներով:

ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆ. գրաբառէն հաւատարմութեամբ աշխարհաբառի թարգմանուած:

ԳԻՐՔ ՍԱՂՄՈՍԱՑ. Եբրայական բնագրէն թարգմանուած. երրորդ տիպ:

ԳԻՐՔ ՈՒՌԿԱՑ. Եբրայական բնագրէն թարգմանուած:

ԸՀԽԱՏԱՆԻ ԳԻՐՔ. կամ ընտանեկան պատմութիւն հարաւային Ովկիանոսի կղզիները առջի խրկուած քարոզիչներուն աշխատութեանցը:

ՈՒՆՑԻՆ ԴԱՍԱԳԻՐՔ ՄԱՆԿԱՆՑ. Պատկերազարդ:

ՕՐՐ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆՉՈՒԹԵԱՄԲ ԸՆՑՆԵԼՈՒ ԿԵՐԳՐ:

ԼՅՈՆԵՐՈՒՆ ՎՐՑՅԻ ԳԻՒՂ:

ՀՐԱՒԻՐԱԿ ՄԱՆԿԱՆՑ ԱՌ ՔՐԻՍՏՈՍ:

ԿԱՆՈՆՔ ԻՐԵՐՈՎ ՀՐԺՈՒԹԵԱՆ. 70 տախտակ. երկրորդ տիպ:

Մօտերս լմնցած ԵՐԳԱՐԱՆ. որ կը պարունակէ Դաւթի Սաղմոսները և Հոգևոր երգեր:

Իրօթէսթանդից Կոստանդնուպօլսոյ Դրքատունը որ ի Սաքա չէշմէսին, Մուստաֆա փաշա խանը՝ Ըրևելեան ու Եւրոպական շատ լեզուներէն տպեալ Աստուածաշունչ, և Ընդհարէն՝ Դաղղիարէն՝ Գերմաներէն ուրիշ ծախու գիրքեր ալ կը գտնուին միշտ:

Հեռմարանին Տարեկան գինը 18 ղուրուշ կանխիկ, կամ ամէն մէկ ամսական տետրակին գինը 60 փարայ է:

Գործերը խրկուելու փօսթային ծախքը առնողին վրայ է:
Փօսթային ծախքը խնայել ուզողները՝ կրնան Տաճկաստանի փողոցները եղած որ և իցէ Իրօթէսթանդ գրաւճառներուն փով գրկել:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ. Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ը. Գ. ԶԱՐԱՒԱՆ: